

Andrzej Michalski

"Polskie szkolnictwo muzyczne:
geneza i ewolucja systemu", Wojciech
Jankowski, Bydgoszcz 2002 :
[recenzja]

Kultura i Edukacja nr 3, 111-112

2004

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Wojciech Jankowski, *Polskie szkolnictwo muzyczne. Geneza i ewolucja systemu*, Akademia Muzyczna im. Fryderyka Chopina, Bydgoszcz 2002.

Zagadnienia związane z oświatą artystyczną, a w szczególności z budową struktur, programów i ustroju szkolnictwa muzycznego są dość rzadkim przedmiotem badań polskich naukowców.

Wydaje się, że przyczyną może być skąpy materiał źródłowy, w dodatku nieuporządkowany (jak w Ministerstwie Kultury) lub z brakiem podstawowych informacji w postaci spisu inwentarza (jak w Archiwum Akt Nowych w Warszawie).

Częste zmiany w układzie administracyjnym państwa (1949, 1975, 1993) powodują, że niektóre zasoby archiwalne zmieniły swoich właścicieli, a braki kadrowe spowodowały, że nie wszystkie źródła odnotowywano w nowych miejscach ich składowania. Stąd też osoby pracujące nad historią szkolnictwa muzycznego w Polsce po 1945 roku natrafiają na niezliczone utrudnienia.

Każdą nową pozycję, która dotyka zagadnień szkolnictwa muzycznego, wita się z uznaniem tym bardziej, jeżeli osoba ta tworzyła i tworzy nadal procesy mające bezpośredni wpływ na strukturę, programy oraz systemy nauczania.

Autorem nowej, cennej publikacji pt. *Polskie szkolnictwo muzyczne. Geneza i ewolucja systemu* jest Wojciech B. Jankowski. Książka wydana została w 2002 roku przez Akademię Muzyczną im. Fryderyka Chopina oraz Centrum Edukacji Artystycznej z udziałem finansowym Komitetu Badań Naukowych.

Ta niezwykle cenna i długo oczekiwana przez badaczy historii nauki i oświaty pozycja składa się z siedmiu rozdziałów. Znajdziemy zatem tematy analizujące początki systemu nauczania w szkolnictwie muzycznym, pierwsze i kolejne reformy systemowe, szkolnictwo muzyczne w pierwszych latach Polski Ludowej, a także założenia i do-

świadczenia reformy eksperymentalnej oraz międzynarodowe tło porównawcze i wnioski.

Książka uzupełnia lukę na rynku wydawniczym w zakresie historiografii oświaty muzycznej. Niewiele jest bowiem publikacji zwartych dotyczących tego tematu. Owszem, znajdziemy cały szereg artykułów pisanych przez twórców systemów strukturalnych szkolnictwa muzycznego. Brakuje jednak obszernych dysertacji, które oparte byłyby na gruntownej analizie tekstu źródłowego.

Praca Wojciecha Jankowskiego jest udaną próbą przedstawienia studium na temat genezy polskiego systemu kształcenia muzycznego, obejmującego zarówno charakterystykę kolejnych etapów kształtowania się tego systemu, jak i niektóre wnioski dotyczące perspektyw jego dalszej działalności i rozwoju.

Chociaż Autor zastrzega wyraźnie, że owo studium nie jest opisem systemu szkolnictwa ani też historią szkolnictwa muzycznego, to z całą pewnością otrzymujemy niezwykle cenną, pełną wypowiedź naukową poświęconą źródłom, założeniom i przemianom systemu szkolnictwa muzycznego w PRL.

Szczególnie udane i cenne w książce jest zaznaczenie głównych etapów podejmowania świadomych prób ujęcia kształcenia w pewien system organizacyjno-programowy oraz dążeń do jego przekształcania i ulepszania.

Całość wypowiedzi ma tym większe znaczenie, że szczupłość liczby opracowań owego tematu nie pozwala na ogarnięcie całego kontekstu zagadnienia chociażby w aspekcie społecznym, kulturowym czy polityczno-ekonomicznym.

Polskie szkolnictwo muzyczne. Geneza i ewolucja systemu to również niezwykle wzbogacająca lektura dla studentów akademii muzycznych, pokorne studium, a jednocześnie pełne żarliwości przedstawienie poglądów Wojciecha Jankowskiego, który w dziedzinie budowy programów, struk-

tury szkolnej czy ustroju szkolnictwa muzycznego jest niekwestionowanym autorytetem.

To On bowiem był m.in. autorem założeń i organizatorem wdrożeń reformy szkolnictwa muzycznego (1969/74) i kierownikiem kilku resortowych tematów badawczych. On również jest autorem lub współautorem kilkunastu książek, z których każda dotyczyła szeroko pojętej oświaty muzycznej. Wystarczy tu wspomnieć część najważniejszych tytułów: *Wychowanie muzyczne w szkole ogólnokształcącej*, *Eksperymentalna reforma w szkołach muzycznych I stopnia*, *Pierwsze klasy śpiewające czy kształcenie nauczycieli muzyki w wybranych krajach Europy i w USA*.

Książka Wojciecha Jankowskiego *Polskie szkolnictwo muzyczne. Geneza i ewolucja systemu* jest pozycją, bez znajomości której nie może być rzetelnych analiz zjawisk zachodzących w szkolnictwie muzycznym, w szczególności zaś w jego przemianach ustrojowych i strukturalnych. Pozycja ta godna jest szczególnego polecenia tak dla tych, którzy interesują się problematyką rozwoju myśli nad oświatą muzyczną w Polsce, jak i wszystkich innych uczących się i studiujących obecnie w szkołach i uczelniach artystycznych, a zadających sobie pytania o początkach budowy programów nauczania oraz motywacjach ich twórców.

Książki tej nie może zabraknąć w bibliotekach uczelnianych, jak i naszej domowej bibliotece naukowej. Będziemy często i chętnie do niej wracać.

Andrzej Michalski

Piotr K. Domaradzki, *Wiórki kokosowe*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2003, ss. 207.

Informacji o archipelagu Matjan, na którym – w różnych czasach – rozgrywa się akcja prozy Piotra K. Domaradzkiego, nie udało mi się znaleźć w encyklopediach ani odkryć go na mapach mórz południowych. Nawet pojedynczej wyspy o teźże nazwie. Może jednak moje informatory nie były

dostatecznie dokładne? Odnalazłem natomiast wymieniane kilkakrotnie morze Flores. Jest ono położone między wyspami Flores i Sumbawa, a wyspą Celebes. Tak jak u Domaradzkiego – są na tym morzu liczne wyspy otoczone rafami koralowymi. Wyspa Flores znajduje się w grupie Małych Wysp Sundajskich. Może to ona była wzorem dla głównej wyspy archipelagu Matjan u Domaradzkiego? Góry, czynne wulkany, Indonezyjczycy, Malajowie i Papuasi. W tym regionie świata wysp nie brakuje – w samej Indonezji jest ich ponad 3 tysiące. W przeszłości były to obiekty zainteresowania różnych mocarstw europejskich, ale w tej rywalizacji ostatecznie zwyciężyła Holandia, czyli Zjednoczone Prowincje Niderlandów oraz ich wielka organizacja gospodarcza, tzw. Kompania Wschodnioindyjska. Panowanie holenderskie trwało – z różnymi perypetiami – aż do połowy XX w. – W czasie II wojny światowej powstała narodowowyzwoleńcza armia partyzancka skierowana zarówno przeciwko japońskiej okupacji wysp, jak i przeciw holenderskim kolonistom. Ostateczne uzyskanie niepodległości i suwerenności przez dzisiejszą Indonezję nastąpiło w 1950 r. Piszę o tym wszystkim, by próbować określić miejsce i czas akcji – ważny element każdej prozy. Nie są one jednoznaczne, więcej – sądzę, że są programowo wieloznaczne. Miejsce zostało odtworzone bardzo dokładnie – z uwzględnieniem wielu realiów – jako region geograficzny, a jest (chyba) fikcyjne jako konkretny archipelag czy wyspa Matjan, próbująca przekształcić się – tu czas akcji – w niezależną republikę ludowo-demokratyczną, w ostrej walce z „Mocarstwem”, którym najpierw jest – niewątpliwie – Holandia, a później – chyba – Indonezja. Zresztą czas akcji w tej prozie jest bardzo rozciągliwy. Kilka opowiadań (czy rozdziałów) zaczyna się bowiem od niezwykle barwnych – utrzymanych w tonie sienkiewiczowskim – opowieści o kolonialnych wyprawach na Matjan w XVII w., z bardzo żywą ak-